

Список використаних джерел:

1. Костенецька, Н. М. (2021). Інноваційні вектори професійної діяльності концертмейстера у сучасному мистецькому просторі. *Музичне мистецтво і культура*, (32), 145–158.
2. Кревська, Т. О. (2019). Виконавська майстерність піаніста-концертмейстера в контексті камерно-ансамблевого музикування. *Мистецтвознавчі записки*, (35), 210–217.
3. Кузнєцова, О. В. (2020). Психолого-педагогічні аспекти взаємодії в дуеті «соліст–концертмейстер». *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 2(47), 89–102.
4. Омельченко, Ю. А. (2022). Трансформація ролі концертмейстера в сучасному музичному виконавстві: виклики та перспективи. *Культура і сучасність*, (1), 74–81.
5. Сташевська, І. О. (2023). Мистецтво концертмейстера в Україні: традиції та інновації. Монографія. Київ: Основа. 214 с.

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.45>

Тетяна Белінська
м. Вінниця, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2000-9515>
belinska_tet@ukr.net

Олександр Рак
м. Вінниця, Україна

sasha.rak.kozerog.2000@gmail.com

УКРАЇНСЬКА БАРДІВСЬКА ПІСНЯ ЯК КУЛЬТУРНО-ВИХОВНИЙ ФЕНОМЕН

Анотація. У роботі розглянуто українську бардівську пісню як культурно-виховний феномен, що поєднує поетичне та музичне мистецтво. Визначено її роль у формуванні національної ідентичності, моральних цінностей та громадянської свідомості, особливо в умовах сучасних суспільно-політичних викликів, зокрема під час російсько-української війни. Проаналізовано особливості жанру, його історичний розвиток та вплив на молодь. Обґрунтовано значення бардівської пісні як засобу збереження культурної спадщини та міжпоколінної комунікації.

Ключові слова: бардівська пісня, авторська пісня, національна ідентичність, культурна спадщина, громадянське виховання.

Abstract. This paper examines the Ukrainian bard song as a cultural and educational phenomenon that combines poetry and music. It identifies its role in shaping national identity, moral values and civic consciousness, particularly in the context of contemporary socio-political challenges, notably during the Russian-Ukrainian war. The paper analyses the characteristics of the genre, its historical development and its influence on young people. It substantiates the

significance of the bardic song as a means of preserving cultural heritage and facilitating intergenerational communication.

Keywords: bardic song, singer-songwriter music, national identity, cultural heritage, civic education.

Актуальність теми зумовлена сучасними суспільно-політичними умовами, в яких перебуває Україна. Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України поставила перед державою та освітньою системою нові виклики, пов'язані з необхідністю зміцнення національної свідомості молодого покоління, формування стійкої громадянської позиції, моральної витривалості та готовності діяти в інтересах країни.

Сучасні воєнні реалії актуалізують проблему збереження національної ідентичності як фундаментальної складової духовної безпеки держави. В умовах війни мистецтво набуває особливої суспільної значущості, виконуючи не лише естетичну, а й світоглядну, консолідаційну та культурно-репрезентаційну функції (Белінська, 2026).

Українська бардівська пісня (авторська пісня) виступає не лише як жанр музичного мистецтва, а й як важливий засіб передачі соціального досвіду, історичної пам'яті та морально-етичних орієнтирів. Вона сприяє формуванню патріотичних почуттів, розвитку критичного мислення та активної громадянської позиції, особливо серед молоді.

Крім того, в умовах глобалізації та посиленого впливу масової культури актуалізується проблема збереження національної культурної самобутності. Бардівська пісня як носій української мови, традицій і цінностей відіграє важливу роль у цьому процесі, забезпечуючи наступність культурної традиції та міжпоколінну комунікацію. Отже, дослідження української бардівської пісні є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах, оскільки дозволяє глибше осмислити її вплив на формування особистості та суспільства загалом.

Бардівська пісня – це синтетичний жанр, у якому органічно поєднуються поезія та музика. Її визначальною рисою є домінування тексту над музичним супроводом, що зазвичай представлений акустичною гітарою (Що таке бардівська пісня, 2025).

На відміну від масової естрадної культури, бардівська пісня орієнтована на інтелектуальне сприйняття, глибоку рефлексію та емоційне переживання. Вона часто порушує філософські, соціальні та історичні проблеми, сприяючи розвитку критичного мислення.

В українському контексті цей жанр має ще одну важливу ознаку – тісний зв'язок із національною ідентичністю. Бардівська творчість нерідко спирається на традиції народної пісні, поезії та історичної пам'яті, що робить її важливим елементом культурної спадщини.

Розвиток української бардівської пісні тісно пов'язаний із суспільно-політичними процесами. Наприкінці 1980-х років вона стала складовою

національного відродження, зокрема завдяки діяльності музичних фестивалів, таких як «Червона рута» та «Оберіг», які сприяли популяризації української мови та культури серед молоді (Рось та Балта, 2025).

У цей період бардівська пісня виконувала роль альтернативного культурного простору, у межах якого формувалися нові цінності та ідеї незалежності. Вона стала інструментом культурного спротиву та засобом самовираження інтелігенції.

У ХХІ столітті, зокрема під час Революція Гідності та в умовах російсько-українська війна, авторська пісня знову набула актуальності. Вона відображає емоційний стан суспільства, слугує засобом осмислення подій і формування громадянської позиції (Сліпченко, 2023).

Звернення до історії, традицій і національних символів сприяє усвідомленню власної культурної ідентичності та формуванню почуття патріотизму і відповідальності за майбутнє держави. Тематика бардівських творів охоплює питання добра і зла, свободи, гідності, любові та людяності, що сприяє формуванню моральних орієнтирів у слухачів. Оскільки бардівська пісня базується на поетичному тексті, вона розвиває естетичний смак, мовну культуру та здатність до аналітичного мислення.

У кризові періоди суспільства бардівська пісня набуває значення форми громадянського висловлювання, допомагає усвідомлювати соціальні проблеми та стимулює активну громадянську позицію. Важливою рисою української бардівської традиції є її здатність забезпечувати передачу культурного досвіду між поколіннями. Через тексти пісень зберігаються історична пам'ять, національні цінності та духовні орієнтири. Крім того, бардівська пісня об'єднує різні вікові групи, створюючи спільний культурний простір і сприяючи міжпоколінному діалогу.

Отже, українська бардівська пісня є багатовимірним культурним явищем, що поєднує мистецькі, соціальні та виховні функції. Вона виступає важливим засобом формування національної ідентичності, моральних цінностей і громадянської свідомості. У сучасних умовах її значення зростає, оскільки вона сприяє осмисленню складних історичних процесів і збереженню культурної спадщини. Таким чином, бардівська пісня постає не лише як мистецький жанр, а як вагомий культурно-виховний феномен українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Белінська, Т. (2026). Феномен народно-сценічного танцю у воєнний період: збереження та репрезентація національної ідентичності у закладах вищої освіти. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. Збірник наукових праць ВДПУ ім. М. Коцюбинського. № 7, 213-218. <https://intranet.vspu.edu.ua/eduarts/index.php/journal/issue/view/10/12>
2. Белінська, Т.В. (2025). Вплив народно-сценічної хореографії на сучасні танцювальні жанри. *Науковий альманах мистецтва та освіти. Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій*,

педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 156-158.
<https://doi.org/10.31652/3041-1017-SAAE-2025.1.46>

3. Картавий, П. (2001). Співана поезія: витoki жанру.
https://www.pisni.org.ua/articles/87.html?utm_source=chatgpt.com

4. Рось, З. П. та Балта, А. О. (2025). Українські музичні фестивалі кінця 80-х років як провісники соціально-політичних змін в Україні. *Українська музика*.
https://journals.lnma.lviv.ua/index.php/ukrmuzyka/article/view/893?utm_source=chatgpt.com

5. Сліпченко, Ю. (2023). Авторська пісня періоду Революції гідності та війни на сході України. *Українські культурологічні студії*.
<https://ucs.knu.ua/uk/article/view/1459>

6. Т.В. Белінська та І.Б. Ковальова (2025). Особливості формування готовності майбутнього педагога-музиканта до інтегрованої професійної діяльності. *Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку*: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 170-174.
<https://vspu.net/repository/index.php/uawcs/article/view/119>

7. Шинкарук, В. (2023). Бардівська пісня як один з рухів українського відродження. <https://lnk.ua/jFih9uaW9>

8. Що таке бардівська пісня. (2025). https://seo.crosir.cx.ua/articles/shho-take-bardivska-pisnja.html?utm_source=chatgpt.com

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-3.46>

Наталія Семичова
м. Дніпро, Україна
e-mail: semychova@dano.dp.ua

Українська народна пісня як елемент культурної дипломатії та інструмент інтеграції у світовий мистецький простір

Анотація. У тезах проаналізовано українську народну пісню як елемент культурної дипломатії та інструмент інтеграції України у світовий мистецький простір. Обґрунтовано її роль у формуванні культурної суб'єктності держави та деколонізації наративу. Показано, що в умовах російсько-української війни музика набуває статусу «голосу нації» та символічного опору. Розглянуто сучасні мистецькі практики й екзистенційний вимір творчості як чинники активізації культурного процесу.

Ключові слова: українська народна пісня, культурна дипломатія, культурна суб'єктність, м'яка сила, екзистенція, музичне мистецтво, інтеграція, світовий мистецький простір.

Abstract. The article considers Ukrainian folk songs as a component of cultural diplomacy and an instrument for Ukraine's integration into the global artistic space. It substantiates their role in shaping national cultural subjectivity and promoting the decolonization of cultural narratives. It is proven that in the context of the Russian-Ukrainian war, music acquires the status of the “voice of the nation” and a form of symbolic resistance. Contemporary artistic practices and the existential dimension of creativity are considered as factors that intensify the cultural process.

Keywords: Ukrainian folk song, cultural diplomacy, cultural subjectivity, soft power, existentialism, music art, integration, global artistic space.

Методологічною основою дослідження є культурологічний, історико-мистецький та інтерпретаційний підходи, що дозволяють розглядати українську народну пісню як багатовимірний феномен національної культури та інструмент міжнародної комунікації.

У сучасних умовах глобальних трансформацій культурна дипломатія постає не лише як інструмент міжнародної комунікації, а як стратегія утвердження суб'єктності держави. За визначенням дослідників, вона передбачає формування позитивного образу країни через репрезентацію її культурних надбань і є складовою «м'якої сили» (Гончаренко, 2022). У контексті російсько-української війни культурна дипломатія набуває також безпекового виміру, оскільки культура стає засобом протидії імперським наративам і механізмом міжнародної солідарності (Маслікова, 2023).

Українська народна пісня в цьому контексті постає не лише як фольклорний феномен, а як універсальний культурний код, що акумулює історичну пам'ять, етичні цінності та естетичні моделі нації. Її функціонування у світовому мистецькому просторі засвідчує здатність української культури до діалогу, трансляції смислів та інтеграції в міжнародний культурний обіг (Коротя-Ковальська, Лоцман, 2023). Показовим прикладом є міжнародні гастролі Української республіканської капели під орудою О. Кошиця у 1919-1924 роках, які продемонстрували ефективність музики як інструмента дипломатичного впливу та сприяли утвердженню України як окремого культурного суб'єкта на міжнародній арені (Гончаренко, 2022). Саме музичний перформанс став засобом презентації України як окремішньої культурної спільноти.

У ХХІ столітті народнопісенний код трансформується, інтегруючись у професійне композиторське мистецтво, симфонічні та хорові практики. Актуалізація фольклорних інтонацій, духовних жанрів і історичних сюжетів формує впізнаваний національний стиль та посилює культурну ідентичність (Редя, 2024). У науковому дискурсі наголошується, що музика в умовах війни виконує функцію символічної комунікації, транслуючи емоційний і ціннісний досвід суспільства (Редя, 2024). У цьому сенсі народна пісня виступає архетипною основою сучасної музичної дипломатії.

Вагомим чинником інтеграції у світовий мистецький простір є міжнародна концертна діяльність українських колективів. Турові проєкти та участь у міжнародних фестивалях засвідчують зростання інтересу до української музики